

احکام کوتاه اقتصادی ویژه بیان قبل از منبر

موسسه فقه اقتصادی طیبات

۲.....	مقدمه
۳.....	۱-فروش اقساطی
۳.....	نکات مهم
۳.....	۴-جعاله
۳.....	نکات مهم
۴.....	۵-سلف
۴.....	نکات مهم
۴.....	۶-خرید دین (اعتباری)
۴.....	نکات مهم
۵.....	۷-مضاربه
۵.....	نکات مهم
۵.....	۸-مشارکت مدنی
۵.....	نکات مهم
۷.....	۹-وام قرض الحسنه
۷.....	نکات مهم
۶.....	۱۰-سپرده سرمایه گذاری مدت دار معمولی
۶.....	چند نکته مهم
۶.....	۱۱-سپرده سرمایه گذاری مدت دار امتیازی
۶.....	چند نکته مهم

بانکها با چالشهای مختلفی روبه رو هستند و مراجع عظام تقلید هم در زمینه فعالیت های بانکها و شبهه ربوی بودن آنها سخن های بسیاری گفته اند اما بخشی از این چالشها برمی گردد به نحوه انجام این عقود که ما مردم هم یک طرف آن هستیم انشاءالله در این نوشتار (فرصت ابتدای سخنرانی) برخی از احکام این عقود اسلامی را توضیح خواهیم داد تا حداقل از جانب ما مشکلی وجود نداشته باشد و مبتلا به گناه ربا و مال حرام نشویم البته مشکل بانکها سر جای خود باقی هست و باید مسئولین و نخبگان برای چاره اندیشی و اصلاح آن کمر همت ببندند و اقدام نمایند.

پولی که بانکها به شما می دهند سود می گیرند اگر به همین صورت باشد قطعاً ربا هست اما عقود اسلامی وجود دارد که اگر این پول دادن و سود گرفتن و یا بالعکس تحت آنها صورت بگیرد از نظر شرعی اشکالی نخواهد داشت این عقود معاملاتی هستند که هم توسط مردم انجام می شود و هم ائمه اطهار به آنها عمل می کردند و همچنین مراجع عظام تقلید صحت عمل بر اساس آنها و کسب سود از طریق آنها را تایید کرده اند به همین خاطر با کلاه شرعی و معاملات صوری فرق می کند چرا که کاملاً واقعی و بر اساس دستورات شرعی و با قصد جدی انجام می گردد.

۱- فروش اقساطی

در فروش اقساطی فرض بر این است که کالایی مورد نیاز شماست (مانند جهیزیه یا ماشین و...) و توانایی خرید آن به صورت نقد را ندارید، در این صورت اگر بتوانید از فروشگاه مستقیمی به صورت نیسته خریداری نمایید آن را تهییه می کنید و الا به بانک مراجعه کرده و بانک با اصل مبلغ تسهیلات کالای مورد تقاضای شما را - که در تقاضای خود ذکر کرده اید- نقداً از فروشندگان کالا، خریداری کرده و آن کالا را به صورت نیسته اقساطی به قیمتی بیشتر به شما می فروشد. از نظر شرعی مبلغ نیسته کالا می تواند بیشتر از مبلغ نقد آن باشد. بنابراین سودی که بانک از شما دریافت می کند بابت فروش نیسته کالا از طرف بانک به شما است. توجه داشته باشید که بانک مبلغ تسهیلات را به عنوان قرض الحسنه به شما پرداخت نمی کند- و اگر قرض بود با توجه به دریافت سود در مقابل پرداخت تسهیلات- سود دریافتی ربا و حرام می شد.

نکات مهم

۱. توجه داشته باشید که شما وکیل بانک می شوید تا آن کالا را ابتدا **به نیت بانک و برای بانک** از هر فروشنده ای که دلخواهتان هست خریداری کنید؛ سپس آن کالا را **از طرف بانک** به خودتان به قیمتی که حاصل جمع مبلغ اصل و سود تسهیلات می باشد بفروشید
۲. کل مبلغ باید برای خرید کالا درخواستی مصرف شود و مصرف آن در غیر موضوع قرارداد و یا دادن آن به بدهی باعث می شود سودی که شما به بانک پرداخت می نمایید شرعاً حرام شود و مسئولیت شرعی آن به عهده شما است.
۳. شما باید کالا را بعد از دریافت تسهیلات و قبل از پرداخت اولین قسط خریداری نمایید. در غیر این صورت سودی که در اقساط پرداخت شده قبل از خرید کالا به بانک داده شده است شرعاً جایز نمی باشد.
۴. با توجه به اینکه تسهیلات پرداختی از منابعی پرداخت می شود که متعلق به سپرده گذاران است و بانک در مقابل آن مسئولیت دارد شرعی و قانونی دارد، باید اقساط تسهیلات دریافتی را به موقع بپردازید و در صورتی که زودتر از موعد مقرر پرداخت نمایید مشمول تشویقات مشتریان خوش حساب خواهید بود. اما در صورتی که اقساط را به موقع پرداخت ننمایید مطابق قانون و متن قرارداد، مشمول وجه التزام تأخیر خواهید بود.
۵. کالا را باید بعد از اخذ مبلغ تسهیلات، خریداری نمایید و نمی توانید تسهیلات را بابت بدهی مربوط به کالایی که قبلاً خریداری کرده اید بپردازید چون در این صورت بانک درواقع بدهی شما را تسویه می کند نه اینکه به شما کالا فروخته باشد، در نتیجه سود تسهیلات شرعاً ایراد خواهد داشت. همچنین مصرف آن برای پول پیش خانه و انواع بدهی جایز نیست.

۲- جعاله

عقدی است که به موجب آن انسان متعهد شود در مقابل کاری که برای او انجام می دهند مال (اجرت) معینی بدهد.

در تسهیلات جعاله نیز بانک مطابق تقاضای شما، با اصل مبلغ تسهیلات خدمت مورد تقاضای شما را از پیمانکاران و عاملان مورد معرفی شما اخذ نموده و به شما ارائه می نماید و اجرت خود را به صورت نیسته و با مبلغی بیشتر از اصل تسهیلات، از شما دریافت می نماید، توجه داشته باشید که بانک این پول را به عنوان قرض الحسنه به شما پرداخت نمی کند- و اگر قرض بود با توجه به دریافت سود در مقابل پرداخت تسهیلات- سود دریافتی ربا و حرام می شد.

برای اینکه شما بر عملکرد پیمانکار نظارت داشته باشید و خدمت درخواستی، مورد پسند و رضایت شما باشد، بانک، وجه تسهیلات به مبلغ اصل تسهیلات را در اختیار شما قرار داده و به شما وکالت می دهد که به نیابت از بانک، بر عملکرد پیمانکاری که انتخاب می کنید نظارت داشته و اجرت وی را به وکالت از بانک به صورت نقدی پرداخت نمایید.

به این ترتیب بانک خدمت مورد تقاضای شما را توسط پیمانکاری که خود شما آن را انتخاب نموده اید، ارائه داده و سپس شما اجرت بانک را به صورت نیسته، جمعاً به مبلغ اصل و سود تسهیلات با اقساط ماهانه پرداخت می نمایید.

نکات مهم

۱. کل مبلغ باید برای اخذ خدمت موضوع قرارداد از پیمانکار مصرف شود و مصرف آن در غیر موضوع قرارداد و یا پرداخت بدهی، باعث می شود سودی که شما به بانک پرداخت می نمایید شرعاً حرام شود و مسئولیت شرعی آن به عهده شما است.
۲. مطابق قرارداد، شما باید بعد از اخذ مبلغ تسهیلات، عملیات اخذ خدمات از پیمانکار را شروع کنید. در غیر این صورت علاوه بر اینکه از نظر شرعی سودی که به بانک پرداخت می کنید مشکل شرعی پیدا نموده و مسئولیت شرعی آن بر عهده شما است، بانک حق دارد قرارداد را فسخ نموده و مطابق مفاد قرارداد از شما جریمه وجه التزام تخلف از قرارداد دریافت نماید.
۳. با توجه به اینکه این پول مال سپرده گذاران است باید اقساط بدهی را به موقع بپردازید. در صورتی که اقساط را به موقع پرداخت ننمایید مطابق قانون و متن قرارداد، مشمول وجه التزام تأخیر خواهید بود.

۴. اخذ خدمت معین شده باید بعد از اخذ مبلغ تسهیلات صورت گیرد و تسهیلات را نمی توان بابت بدهی مربوط به خدمتی که قبلاً اخذ شده، پرداخت کرد. چون در این صورت بانک درواقع بدهی شما را تسویه می کند نه اینکه خدمتی به شما ارائه داده باشد. بنابراین سود تسهیلات شرعاً ایراد خواهد داشت.
۵. تسهیلات دریافتی را نباید در حساب سرمایه گذاری سپرده نمایید؛ اگر چنین اتفاقی بیفتد، علاوه بر اینکه سود دریافتی نیز به بانک تعلق دارد نه شما. سود پرداختی شما به بانک جایز نمی باشد

۳- سلف

به طور مثال تولیدکنندگان می توانند کالاهای تولیدی خود را به مبلغی ارزانتر از مبلغ نقدی آن، به بانک پیش فروش می کنند و قیمت آن را از بانک نقد دریافت می کنند و در سررسید کالاهای پیش فروخته را به بانک تحویل می دهند. بانک با فروش آن کالاها به قیمتی بیشتر از آنچه خریده است به سود مورد نظر می رسد. البته بانک می تواند تسهیلات گیرنده را وکیل کند که از طرف بانک آن را به قیمت نقدی به فروش برساند.

بانک این پول را به عنوان قرض الحسنه به شما پرداخت نمی کند زیرا در این صورت سود دریافتی ربا و حرام خواهد بود.

بلکه بانک مطابق تقاضای شما، با این پول مقدار معینی از تولیدات شما را به مبلغی ارزانتر از قیمت نقد آن، پیش خرید می نماید و قیمت آن را که همان مبلغ تسهیلات است نقداً به شما می پردازد و شما مطابق متن قرارداد، متعهد می شوید که اموال موضوع قرارداد را که بانک از شما خریداری نموده است، در تاریخ مشخص شده تحویل بانک دهید. و یا طبق قرار داد از طرف بانک فروخته و مبلغ آن را تحویل بانک نمایید.

نکات مهم

۱- تسهیلاتی که به شما پرداخت می شود قیمت کالایی است که بانک از شما به صورت پیش خرید، خریداری می نماید؛ بنابراین شما وجه دریافتی را در هر زمینه ای که بخواهید (پرداخت بدهی، سرمایه گذاری در بانک و...) می توانید هزینه نماید و فقط مکلف هستید در سررسید کالایی را که به بانک فروخته اید تحویل دهید.

۱. مطابق قرارداد، شما متعهد شده اید که در صورت درخواست بانک، اموال موضوع قرارداد را در سررسید، به وکالت از بانک به مبلغی مشخص (به میزان اصل و فروع) فروخته و وجه آن را به بانک پرداخت نماید و در صورت فروش به بیش از قیمت مذکور، مبلغ مازاد متعلق به شما است.

۴. در صورتی که در سررسید، اموال موضوع قرارداد را تحویل ندهید یا به وکالت از بانک به فروش نرسانید و یا مشخصات اموال تحویلی، با آنچه در متن قرارداد آمده است مطابقت نداشته باشد، بانک حق دارد از شما وجه التزام تخلف از قرارداد که میزان و شرایط آن در قرارداد ذکر شده است اخذ نماید.

۴- خرید دین (خرید چک)

خرید دین یا همان «بیع دین» عقد بیعی است که در آن، «دین» را مورد معامله قرار می دهند. به عبارتی، یکی از طرفین (فروشنده) از فرد دیگری طلب و دین مدت دار دارد ولی بنا به دلایلی الان نیاز به پول دارد. حال این طلبکار، طلب مدت دار خود را به صورت نقد و به مبلغی کمتر از مبلغ اصلی دین، به شخص ثالثی می فروشد. یعنی خریدار، مبلغی کمتر از مبلغ اسمی دین را نقداً به فروشنده (طلبکار) می پردازد و دین را می خرد و از آن لحظه به بعد، این خریدار است که طلبکار محسوب می شود. این معامله را اصطلاحاً «بیع دین» می گویند.

بانک مطابق تقاضای شما، در طول مدت قرارداد، چک های مدت داری که شما از دیگران بابت معامله، طلب دارید و هنوز سررسید آن ها فرانسیده است را نقداً و به مبلغی کمتر از مبلغ اصلی چک، خریداری نموده و وجه آن را در اختیار شما قرار می دهد. بانک در سررسید هر چک، مبلغ آن را وصول می نماید و شما بر اساس متن قرارداد ضامن شدید که در صورتی که وجه هر یک از چک ها در سررسید آن وصول نشود شما وجه آن را بپردازید

بنابراین پولی که بانک به شما پرداخت می نماید به عنوان قرض الحسنه نیست زیرا در این صورت سود دریافتی ربا و حرام خواهد بود.

نکات مهم

۱. خرید دین با شرخی تفاوت دارد؛ در شرخی زمان سررسید چک ها فرانسیده بلکه در خیلی از موارد سررسید آن گذشته است ولی وجه آن وصول نمی شود و شرخ، قبول می کند که با دریافت مبلغی، وجه چک را وصول کند. درحالی که در خرید دین، زمان سررسید چک هنوز فرانسیده و دارنده چک (طلبکار) به دلیل نیاز به پول می خواهد طلب مدت دار خود را به صورت نقد هرچند به مبلغی کمتر بفروشد که بانک، خریدار محسوب می شود. از نظر شرعی خرید چک مربوط به دین واقعی ایراد ندارد.

۲. منظور از دین واقعی این است که دارنده چک واقعاً از صادرکننده آن (صاحب چک) طلب داشته باشد. در صورتی که طلبی در کار نباشد خرید آن حرام و درنهایت به ربا منجر خواهد شد.

به همین جهت شما (تسهیلات گیرنده) در متن قرارداد به عنوان فروشنده دین قبول می کنید که چک هایی که بابت تسهیلات خرید دین به بانک ارائه می دهید (می فروشید) بابت دین واقعی بوده و شما واقعاً از صادرکننده چک، طلب دارید. در صورت غیرواقعی بودن چک ها، مسئولیت شرعی آن با شما است.

۳. از نظر تمام مراجع تقلید فروش دین به خود بدهکار کاملاً جایز است به طور مثال: فردی که مبلغ یک میلیون تومان به مدت یکسال از کسی طلب دارد طلب خود را به مبلغ ۸۰۰ هزار تومان نقداً به خود مشتری بفروشد. یعنی بدهکار با پرداخت نقدی ۸۰۰ هزار تومان، بدهی خود را تسویه کرده و چک خود را تحویل می گیرد. اما فروش دین به شخص ثالث را مشهور علما و شورای نگهبان صحیح می دانند اما برخی از مراجع تقلید آن را صحیح نمی دانند. مثلاً در مثال قبل اگر بدهکار حاضر به پرداخت ۸۰۰ هزار تومان نباشد طلبکار می تواند طلب مدت دار خود را به قیمت کمتر از مبلغ بدهی به شخص ثالث بفروشد.

۵- مضاربه

عقدی است که به موجب آن یکی از طرفین (مالک) سرمایه نقدی خود را در اختیار دیگری (عامل) قرار می دهد تا وی در مدت معین اقدام به فعالیت اقتصادی در زمینه تجارت و بازرگانی نموده و سود حاصل بین طرفین به نسبتی که در قرارداد معین شده است تقسیم شود.

سرمایه از یک طرف ===== کار تجاری از طرف دیگر

بانک مطابق تقاضای شما مبلغ اصل تسهیلات را به عنوان تسهیلات مضاربه در اختیار شما قرار می دهد تا شما به عنوان عامل، با این سرمایه بانک، به کار تجارت و بازرگانی بپردازید.

مطابق اظهارات شما و تأیید کارشناسان بانک، انتظار می رود که تا پایان مدت قرارداد، سودی معادل سود تسهیلات حاصل شود که در این صورت سود حاصله به نسبتی که در قرارداد معین شده است بین بانک و شما تقسیم خواهد شد؛ بنابراین بانک این پول را به عنوان قرض الحسنه به شما پرداخت نمی کند زیرا در این صورت سود دریافتی ربا و حرام خواهد بود. بلکه بانک به عنوان سرمایه گذار در یک فعالیت اقتصادی تجاری مطابق عقد مضاربه، شراکت می نماید.

نکات مهم

۱. کل مبلغ تسهیلات باید برای تجارت و بازرگانی موضوع قرارداد مصرف شود و مصرف آن در غیر موضوع قرارداد و یا دادن آن به بدهی و یا واگذاری آن به شخص دیگر، باعث می شود تا سودی که شما به بانک پرداخت می نمایید شرعاً حرام بوده و با شبهه ربا همراه شود و در چنین صورتی مسئولیت شرعی آن با شما است
۲. در مضاربه سودی که طرفین منتفع می شوند کسری و نسبتی از سود حاصل از فعالیت اقتصادی است بنابراین اگر در طرفین قرار بگذارند که یکی از طرفین مبلغ معین و ثابتی را دریافت نماید- فارغ از اینکه سودی حاصل شود یا نشود و سود زیاد باشد یا کم باشد - این قرارداد مضاربه نمی باشد.
۳. شما نیز متعهد شده اید، چنانچه به هر دلیل و لو حوادث غیرمترقبه، زیان و نقصانی متوجه اصل سرمایه بانک گردد، معادل آن را از اموال خود مجاناً به بانک پرداخت و تملیک نمایید.

۶- مشارکت مدنی

بانک مطابق تقاضای شما، مبلغ اصل تسهیلات را به عنوان تسهیلات مشارکت مدنی می پردازد تا با سرمایه نقدی یا غیر نقدی شما به هم آمیخته شود و شما به عنوان عامل با این سرمایه مشترک، به فعالیت اقتصادی بپردازید.

مطابق اظهارات شما و تأیید کارشناسان بانک، انتظار می رود که تا پایان مدت قرارداد، سودی معادل سود تسهیلات، از محل این فعالیت اقتصادی حاصل شود که در این صورت سود حاصله به نسبتی که در قرارداد معین شده است، بین بانک و شما تقسیم خواهد شد.

بنابراین بانک این پول را به عنوان قرض الحسنه به شما پرداخت نمی کند. زیرا در این صورت سود دریافتی ربا و حرام خواهد بود. بلکه بانک، با شما در یک فعالیت اقتصادی مشخص، جهت کسب سود شراکت می نماید و در نهایت طرفین از سود حاصله منتفع خواهند شد.

نکات مهم

۱. کل مبلغ تسهیلات باید برای انجام موضوع قرارداد مصرف شود و مصرف آن در غیر موضوع قرارداد و یا پرداخت بدهی و یا واگذاری آن به شخص دیگر، باعث می شود تا سودی که شما به بانک پرداخت می نمایید شرعاً حرام بوده و با شبهه ربا همراه شود و مسئولیت شرعی آن با شما است.
۲. سودی که طرفین منتفع می شوند کسری و نسبتی از سود حاصل از فعالیت اقتصادی است بنابراین اگر در طرفین قرار بگذارند که یکی از طرفین مبلغ معین و ثابتی را دریافت نماید- فارغ از اینکه سودی حاصل شود یا نشود و سود زیاد باشد یا کم باشد - این قرارداد مشارکت مدنی نمی باشد.

۸- سپرده سرمایه گذاری مدت دار معمولی

شما پول خود را به بانک سپرده و بانک را وکیل عام خود قرار داده‌اید تا سرمایه شما را در هر نوع فعالیت اقتصادی شرعی و قانونی که بانک صلاح بداند به کار بسته و در پایان سال مالی، سهم سود شما از سودهای حاصل را محاسبه و بعد از کسر هزینه‌های قانونی، پرداخت نماید؛

بنابراین شما پول خود را به بانک قرض‌الحسنه نداده‌اید زیرا در صورتی که نیت قرض‌الحسنه داشته باشید، سود دریافتی را و حرام خواهد بود.

چند نکته مهم

۱. همواره در نظر داشته باشید که شما پول خود را در بانک، سرمایه‌گذاری کرده‌اید و بانک را وکیل خود در سرمایه‌گذاری قرار داده‌اید؛ بنابراین نباید نیت قرض‌الحسنه داشته باشد.

۲. بانک‌ها با استفاده از این وکالت عام، ابتدا سرمایه شما را همراه با سرمایه سایر سپرده‌گذاران و منابع خود بانک به هم آمیخته و سرمایه مشترک و مشاعی تشکیل می‌دهند سپس با این سرمایه مشترک، انواع فعالیت‌های اقتصادی شرعی و قانونی را انجام می‌دهند. بسیاری از فعالیت‌های اقتصادی که در اقتصاد کشور انجام می‌گیرد با استفاده از همین سرمایه‌های سپرده‌گذاران بانک است. همچنین تسهیلات بانکی که تحت عقود شرعی، مانند فروش اقساطی، جعاله، مضاربه و ... پرداخت می‌شود، از محل همین سپرده‌ها است.

۳- بانک‌ها منافع حاصل از عملیات مذکور را طبق قرارداد، متناسب با مدت و مبلغ سپرده و با رعایت سهم منابع بانک، پس از کسر هزینه‌ها و حق‌الوکاله، بین صاحبان سپرده‌ها تقسیم می‌کنند؛ به این ترتیب که ابتدا بانک، سهم سود خود را برمی‌دارد سپس از باقیمانده، حق‌الوکاله بانک را که نرخ آن از سوی بانک مرکزی مشخص شده است (معمولاً ۲٫۵٪ است) برداشت می‌شود و آنچه می‌ماند سهم سود سپرده‌گذاران است که بین آنان به میزان سرمایه‌ای که دارند و با لحاظ مدت سرمایه‌گذاری تقسیم می‌شود.

۴. در این حساب‌ها اگرچه میزان سود از ابتدا معلوم نیست لکن به سبب وسعت عمل و تنوع معاملات، اطمینان هست که سود مناسبی عاید خواهد شد. به طوری که بانک می‌تواند در ابتدای سال، نرخ سود مورد انتظار را محاسبه و به عنوان سود علی‌الحساب اعلام و به صورت ماهانه، فصلانه یا سالانه به سپرده‌گذاران بپردازد.

۵. در پایان سال مالی بانک، حسابرسی کامل سپرده‌ها صورت می‌گیرد و سهم سود قطعی سپرده‌گذاران مشخص می‌گردد و بانک‌ها مکلف هستند که در صورتی که میزان سود علی‌الحساب‌های پرداخت‌شده به سپرده‌گذاران کمتر از سهم سود قطعی آنان باشد، مابه‌التفاوت را به آنان بپردازند. در صورتی که میزان سود علی‌الحساب‌های پرداخت‌شده، بیشتر از سهم سود قطعی سپرده‌گذار باشد، بانک مابه‌التفاوت را در حق مشتری می‌بخشد.

۹- سپرده سرمایه گذاری مدت دار امتیازی

شما پول خود را به بانک سپرده‌اید و بانک را وکیل عام خود قرار داده‌اید تا سرمایه شما را در هر نوع فعالیت اقتصادی شرعی و قانونی که بانک صلاح می‌داند به کار بسته و در پایان سال مالی، سهم سود شما از سودهای حاصل را محاسبه و بعد از کسر هزینه‌های قانونی، پرداخت نماید و در صورت تمایل، می‌توانید به جای سود نقدی، از امتیاز «اخذ تسهیلات با نرخ سود کمتر از تسهیلات معمولی» برخوردار شوید؛ بنابراین شما پول خود را به بانک قرض‌الحسنه نداده‌اید زیرا در صورتی که نیت قرض‌الحسنه داشته باشید سود دریافتی با حرمت را همراه خواهد بود.

چند نکته مهم

۱. همواره در نظر داشته باشید که شما پول خود را در بانک سرمایه‌گذاری کرده‌اید و بانک را وکیل خود در سرمایه‌گذاری قرار داده‌اید. بنابراین جهت رعایت احکام شرعی و دوری از ربا، از داشتن نیت قرض‌الحسنه، پرهیز کنید.

۲. بانک با استفاده از این وکالت عام، ابتدا سرمایه شما را همراه با سرمایه سایر سپرده‌گذاران و منابع خود بانک به هم آمیخته و سرمایه مشترک و مشاعی تشکیل می‌دهد سپس با این سرمایه مشترک، انواع فعالیت‌های اقتصادی شرعی و قانونی را انجام می‌دهد. بسیاری از فعالیت‌های اقتصادی که در اقتصاد کشور انجام می‌شود با استفاده از همین سرمایه‌های سپرده‌گذاران بانک انجام می‌گیرد. همچنین تسهیلات بانکی که تحت عقود شرعی مانند فروش اقساطی، جعاله، مضاربه و ... به مردم پرداخت می‌شود، از محل همین سپرده‌ها است.

۳- بانک‌ها منافع حاصل از عملیات مذکور را طبق قرارداد، متناسب با مدت و مبلغ سپرده و با رعایت سهم منابع بانک، پس از کسر هزینه‌ها و حق‌الوکاله، بین صاحبان سپرده‌ها تقسیم می‌کنند؛ به این ترتیب که ابتدا بانک، سهم سود خود را برمی‌دارد سپس از باقیمانده، حق‌الوکاله بانک را که نرخ آن از سوی بانک مرکزی مشخص شده

است(معمولاً ۲,۵٪ است) برداشت می‌شود و آنچه می‌ماند سهم سود سپرده‌گذاران است که بین آنان به میزان سرمایه‌ای که دارند و با لحاظ مدت سرمایه‌گذاری تقسیم می‌شود.

۴. در این حساب‌ها اگرچه میزان سود از ابتدا معلوم نیست لکن به سبب وسعت عمل و تنوع معاملات، اطمینان هست که سود مناسبی عاید خواهد شد. به‌طوری‌که بانک می‌تواند در ابتدای سال، نرخ سود مورد انتظار را محاسبه و به‌عنوان سود علی‌الحساب اعلام و به‌صورت ماهانه، فصلانه یا سالانه به سپرده‌گذاران بپردازد.

۵. در پایان سال مالی بانک، حسابرسی کامل سپرده‌ها صورت می‌گیرد و سهم سود قطعی سپرده‌گذاران مشخص می‌گردد و بانک‌ها مکلف هستند که در صورتی‌که میزان سود علی‌الحساب‌های پرداخت‌شده به سپرده‌گذاران، کمتر از سهم سود قطعی آنان باشد، مابه‌التفاوت را به آنان بپردازند و در صورتی‌که میزان سود علی‌الحساب‌های پرداخت‌شده بیشتر از سهم سود قطعی سپرده‌گذار باشد، بانک مابه‌التفاوت را در حق مشتری می‌بخشد.

۶. در این سپرده، این امکان فراهم شده است که شما در صورت تمایل، می‌توانید به‌جای دریافت سود علی‌الحساب نقدی، از امتیاز تسهیلات استفاده نمایید. میزان تسهیلات و نرخ سود و تعداد اقساط آن، تابع میزان مبلغ سرمایه‌گذاری و مدت ماندگاری آن است.

۷- وام قرض‌الحسنه

بانک بابت این قرض‌الحسنه هیچ سودی از شما دریافت نخواهد شد؛ زیرا در این صورت سود دریافتی ربا و حرام خواهد بود.

کارمزد:

از نظر شرعی، اگر کارمزد به‌عنوان اجرت عمل پرداخت قرض‌الحسنه، از قبیل ثبت سند و سایر مخارج صندوق مانند آب، برق و غیره باشد و به سود وام بازگشت نکند، دادن و گرفتن آن و همچنین دریافت وام اشکال ندارد. (مقام معظم رهبری، اجوبه الاستفتائات مسئله ۱۷۸۶)

جواز بانکی:

جوازی که بانک‌ها برای حساب‌های قرض‌الحسنه اعطاء می‌کنند هر چند در ضمن عقد قرض می‌باشد، اما چون بدون شرط است لذا کسی که به قصد برنده شدن و جایزه بردن، پول خود را به بانک قرض می‌دهد گرفتن جایزه اشکال ندارد؛ زیرا جایزه دادن بانک‌ها، شرطی نبوده بلکه به صورت قرعه کشی و منوط به برنده شدن وی می‌باشد. (در ابتدا که مشتری به بانک قرض می‌دهد شرط دادن جایزه به مشتری نشده است)

امام خمینی: جوایزی که بانک به جهت تشویق برای ودیعه گذاشتن و قرض و مانند این‌ها به کسی که قرعه مقرر، به نام او اصابت کرده می‌دهد، حلال است و مانعی از آن‌ها نمی‌باشد.

قرعه کشی های خانگی:

قرعه کشی های خانگی به جهت آنکه تعاون بر خیر هست اشکالی ندارد

اعضای صندوق مسئول صندوق را وکیل خود در امور مربوطه قرار دهند و مبلغ مشخص و یا امتیاز اولین وام را به عنوان حق الوکاله او قرار دهند.

وام قرض الحسنه به شرط سپرده گذاری:

اگر دادن پول به صندوق به‌این عنوان باشد که آن پول برای مدتی نزد صندوق به صورت قرض بماند به‌این شرط که صندوق هم بعد از آن مدت، وامی در اختیار او قرار دهد و یا وام دادن صندوق، مشروط به‌این شرط باشد که او قبلاً مبلغی را در صندوق گذاشته باشد، این شرط در حکم ربا بوده و شرعاً حرام و باطل است.

راه حل:

از نظر شرعی بانک‌ها می‌توانند به جای قرض‌الحسنه از روش سپرده سرمایه‌گذاری «امتیازی» استفاده نمایند. به‌این صورت که سپرده‌گذار پول خود را تحت عنوان سپرده سرمایه‌گذاری به بانک بپردازد و بانک بر اساس منطق شرعی سپرده‌های سرمایه‌گذاری بانکی به وکالت از سپرده‌گذار، با این سرمایه، انواع فعالیتهای اقتصادی شرعی و قانونی را انجام می‌دهد و سپرده‌گذار اختیار داشته باشد که از این سپرده گذاری، به جای سهم سودش از تسهیلات عقود (فروش اقساطی، جعاله و...) بهره مند شود. اصطلاحاً به‌این روش، معاوضه سود نقدی با تسهیلات گفته می‌شود و این نوع سرمایه‌گذاری را «سپرده‌امتیازی» می‌نامند.

جریمه دیر کرد

وقتی فردی اقساط خود را با تأخیر می‌پردازد و از او جریمه دریافت می‌شود. اگر معنای جریمه این باشد که مشتری می‌تواند با پرداخت جریمه، اقساط را با تأخیر واریز نماید این دقیقاً ربای جاهلی است (دریافت زیاده در قبال جواز تأخیر در تادیه بدهی) اما اگر منظور بانک، کنترل مشتری باشد، به این معنا که به مشتری بگوید: من در وام یا تسهیلاتی که به شما داده‌ام به حد کافی سود مطلوبم را در نظر گرفته‌ام و بیش از آن نمی‌خواهم. فقط باید به‌طور مرتب اقساط را بپردازید تا من بتوانم مدیریت مالی داشته باشم و اگر به موقع نپردازید من برای تنبیه شما و عبرت سایر مشتریان مجبورم این مقدار جریمه بگیرم و مشتری در ضمن عقد این شرط را قبول و امضا

نماید، در این صورت اخذ جریمه ایرادی ندارد. واقعیت این است که در مورد جریمه تأخیر بین مراجع معظم تقلید اختلاف نظر وجود دارد اما بانک‌ها بر اساس نظر شورای نگهبان قانون اساسی اقدام به دریافت جریمه تأخیر می‌نمایند.